

Meer natuur voor iedereen

Memorandum gemeenteraadsverkiezingen 2018

Natuurpunt Markvallei stelt als doel dat onze gemeente in 2024 veel natuurrijker is. Alle vormen van groen, ook de wilde natuur en de biodiversiteit, moeten meer kansen krijgen. Het aantal inwoners in onze regio groeit, maar de verharde ruimte zit op haar limiet. Die uitdaging ligt niet alleen in de bebouwde omgeving, maar ook in een meer kwalitatieve open ruimte. Meer openbaar groen, beschermen van de beekvalleien en meer natuurkernen zijn een voorwaarde voor (het welzijn in) een groeiende regio. Ook moet onze gemeente zichzelf tegen 2024 beter beschermen tegen de te verwachten gevolgen van de klimaatverandering.

Belangrijke voorwaarden hiervoor zijn dat natuur, bos en groen voldoende ruimte krijgen en dat onze gemeente zijn ruimtelijk huiswerk in orde maakt: de structuurplanning en de uitvoeringsplannen moeten geschikte ruimtelijke ingrepen bevorderen en ongeschikte verhinderen. Als principe gaat Natuurpunt Markvallei ervan uit dat de natuur van iedereen is. 'De natuur', dat zijn wilde dieren en planten, ecosystemen en soorten. Iedere inwoner heeft er belang bij dat er in voldoende natuur, groen en bos is in de gemeente waar hij woont.

Natuurzorg is daarom ook een politieke zaak: in bepaalde situaties moet het bestuur kiezen en beslissingen nemen. Die keuzes zijn niet altijd gemakkelijk. Er is politieke moed nodig om resultaten te halen voor natuur, bos en groen. Natuurpunt Markvallei vraagt dan ook aan de politici om zich bij de stap van droom naar daad niet te laten vangen aan praktische bezwaren. Meer natuur moet voelbaar zijn op het terrein, niet in mooi geformuleerde toekomstplannen.

Het gaat voor Natuurpunt Markvallei trouwens niet om de natuur alleen. Tegen 2024 moet onze gemeente beslissende stappen zetten naar een duurzamer voedselvoorziening, bewoning, energiegebruik en mobiliteit en naar een klimaat-neutrale samenleving. De in dit memorandum uitgewerkte doelstellingen inzake groen, natuur, adaptatie en ruimte moeten in samenhang gezien worden met deze transitie. Een duurzaamheidsbeleid moet zowel verandering op het terrein als verandering in de geesten bewerkstelligen. Het toekomstige gemeentebestuur moet zich dan ook inspannen om de kennis en het inzicht van de bevolking op het vlak van maatregelen, beleidsplannen, instrumenten en processen te vergroten. Natuurpunt Markvallei pleit ervoor dat de gemeente nog meer dan voorheen inzet op betrokkenheid, sensibilisatie, openheid en co-creatie. Natuurpunt Markvallei wil daar alvast zijn steentje toe bijdragen.

Maart 2018

Natuurpunt Markvallei vzw

Kolonie 41

2323 Wortel

beleid@natuurpuntmarkvallei.be

Natuur maakt onze gemeente “klimaat-robust”

Klimaatverandering is een van dé grote uitdagingen waarmee we de komende decennia te kampen hebben. Steden en gemeenten zullen zich moeten aanpassen aan veranderende weerfenomenen zoals extremere regenbuien, hittegolven en langere periodes van droogte. Samenwerken met natuur is niet alleen de meest effectieve, maar op lange termijn vaak de goedkoopste oplossing om ons aan te passen. Door het **platteland groenblauw te dooraderen** tot in het hart van dorpen en steden, vangen we overtollig water op en bieden we verkoeling. De Vlaamse overheid roept - in het Witboek Beleidsplan Ruimte - gemeenten op om actief werk te maken van deze groenblauwe verbindingen. Bovendien bieden deze natuurlijke oplossingen ook kansen op vlak van leefmilieu, gezondheid, recreatie en biodiversiteit.

Het **burgemeester convenant** streeft naar een vermindering van de CO₂ uitstoot met 20%. Investeren en promoten van groene energie maar ook van groendaken en gevelbeplanting kunnen hieraan bijdragen.

Gemeenten en OCMW's spelen dus een belangrijke rol in het natuurbeleid, aanvullend op de rol van de Vlaamse overheid. Een gemeente heeft een belangrijke **voorbeeldfunctie** om aan te tonen dat natuurbescherming nodig en mogelijk is buiten de bestaande natuurgebieden.

Wij vragen:

- Richt de openbare ruimtes natuurvriendelijk in door het gebruik van inheemse planten- en boomsoorten, het voorzien van schuil- en nestplaatsen voor vb. solitaire bijen en zangvogels en de natuur z'n gang te laten gaan waar mogelijk. (<http://www.natuurinjebuurt.be/>)
- Bescherm de bestaande natuurwaarden buiten de natuurgebieden zoals wegbermen en houtkanten.
- Promoot het aanleggen en beheren van natuurlijke en ecologische tuinen. Dit kan in samenwerking met en advies van Natuurpunt. Stimuleer en ondersteun burgers om hun (school)buurt of tuin klimaat robuust in te richten (<https://www.natuurpunt.be/pagina/maak-van-je-tuin-een-natuurgebied>).
- Geef het goede voorbeeld en richt de eigen instellingen en openbaar domein klimaat robuust in door het hergebruik van regenwater, de aanleg van parken en groenzones, minimaliseren van verharding, keuze voor waterdoorlatende materialen, inzetten op infiltratie en het plaatsen van groendaken en gevelgroen.
- Geef klimaatadaptatie een prominente plaats in het gemeentelijke klimaatplan en overweeg om in te tekenen op het vernieuwde Burgemeestersconvenant met aandacht voor adaptatie.

Open ruimte creëert kansen voor de natuur

De open ruimte staat onder druk van verspreide bebouwing, terwijl in en nabij kernen van steden en dorpen nog voldoende plaats is om te verdichten en de vraag naar bijkomende woongelegenheden op te vangen. In het agrarisch gebied wordt er nog naar hartenlust gebouwd, terwijl het aantal landbouwers drastisch daalt. Een **'betonstop'** is aan de orde. **Kernversterking** is niet alleen vanuit ruimtelijk oogpunt essentieel, maar tevens in functie van de klimaatuitdaging. Bovendien werkt het kostenbesparend voor tal van diensten en nutsvoorzieningen zoals riolering, openbaar vervoer en postbedeling.

Wij vragen:

- Neem de ambities van een Vlaamse betonstop onverminderd over in het lokale bestuursakkoord en scherp ze aan in de tijd (bv. betonstop tegen 2025; halvering dagelijkse inname ruimtebeslag tegen 2020).
- Doe aan inbreiding van de dorpskern en snij de open ruimte in het buitengebied niet verder aan.
- Zorg voor een 'klimaatreflex' bij de aanvang van elk ruimtelijk project zowel in de kern als daarbuiten. Ga bij elk project na hoe natuur ingeschakeld kan worden als klimaatbuffer.
- Maak een gemeentelijk ambtenaar expliciet bevoegd om de betonstop te stimuleren en te bewaken.
- Betrek de gemeentelijke milieuraad en GECORO volwaardig bij het implementeren en de periodieke evaluatie van de betonstop op lokaal niveau.
- Maak een inventaris van elementen van landschappelijke ruis, en voorzie in een gekoppeld actieplan (handhaving, dialoog, instrumenten, budget) om deze pijnpunten op te lossen op het terrein.

Beekvalleien: de levensaders van de natuur

Robuuste beekvalleien kunnen planten en diersoorten redden van de ondergang. Half-natuurlijke leefgebieden waarvan vele planten en diersoorten afhankelijk zijn zoals (naast de beekvalleien) heide, bloemrijke valleigraslanden en moerassen, zijn sterk in oppervlakte en kwaliteit achteruitgegaan. Dat is het gevolg van vermessing, verzuring en verdroging die samengaan met intensieve landbouw, versnippering en bebouwing. Veel van de meest kritische soorten zijn op die manier verdwenen of vind je alleen nog op een beperkt aantal vaak kleine leefgebieden in soms erg lage aantallen. Hierdoor zijn ze erg kwetsbaar en slagen ze er niet meer in nieuwe leefgebieden te koloniseren. Bovendien leidt complete isolatie tot genetische verarming. Tel daar nog negatieve effecten van omringend landgebruik of onaangepast beheer bij, en vele soorten zijn gedoemd te verdwijnen wanneer er geen bijkomend leefgebied gecreëerd wordt. De natuurgebieden van vandaag bevatten dan nog wel een hoge biodiversiteit, de vraag blijft hoe duurzaam de toekomst is van vele kritische soorten wanneer ze opgesloten zitten in kleine geïsoleerde leefgebieden.

Tegelijk kan een robuuste vallei dienen als klimaatbuffer. Natuurlijke valleien zijn namelijk in staat om veel water te bergen en zo de afvoer van water te vertragen tijdens periodes van extreme neerslag. Piekdebieten worden op deze manier afgevlakt en overstromingen in woongebied vermeden. Bovendien werken moerassen als een spons en leveren ze grondwater in periodes van droogte. Tegelijk leveren ze een grote bijdrage aan de zuivering van het grond- en oppervlaktewater, en kunnen ze koolstof en CO₂ opslaan.

Daarom moeten we **beekvalleien vrijwaren, beschermen en versterken als open en natuurlijk landschap** en zou er enkel plaats mogen zijn voor grondgebonden landbouw.

Wij vragen:

- Maak een gemeentelijk RUP op waarbij alle open ruimte in de gemeente - en minstens de gebieden die momenteel bestemd zijn als Landschappelijk Waardevol Agrarisch Gebied - een overdruk krijgt als bouwvrije zone en/of natuurverweving. In afwachting van zo'n RUP pleiten wij voor een tijdelijke, doch volledige bouwstop.
- Investeer in een bovenlokaal overleg om ecologische verbindingen zoveel mogelijk op elkaar te laten aansluiten. Natuurpunt wil graag samen met de gemeente aan de slag gaan om een kaart op te maken van de gewenste groenblauwe dooradering in de gemeente. Zo kan er gestreefd worden naar een gunstige verweving tussen landbouw en natuur en kunnen er verbindingen ontstaan op het terrein om de kritische soorten kansen te geven en de biodiversiteit te verhogen.

Natuur en erfgoed: partners in crime

Natuur en erfgoed zijn in Vlaanderen vaak onlosmakelijk met elkaar verbonden. Onze landschappen zijn cultuurlandschappen die ontstaan zijn door de eeuwenlange interactie tussen mens en natuurlijke processen. Open natuurrijke landschappen vertellen zo het historisch verhaal van een regio. **Onroerend erfgoed beschermen heeft vaak ook rechtstreeks effect op de natuurwaarden** in je gemeente. Zo kunnen oude boomgaarden bijzondere soorten, zoals het steenuiltje, herbergen. Het decreet onroerend erfgoed bevat tal van mogelijkheden om ook het gemeentelijk *natuurlijk* erfgoed te beschermen.

Wij vragen:

- Maak een inventaris van het gemeentelijk onroerend natuurlijk erfgoed. Gebruik deze als toetsingskader voor het gemeentelijk beleid zoals bv. vergunningsaanvragen.
- Integreer bestaande kennis over erfgoed, natuur en ruimtelijke ordening bij de opmaak van landschapsbeheerplannen.
- Stel inhoudelijk onderbouwde voorstellen voor erfgoedlandschappen op in samenwerking met Natuurpunt en lokale erfgoedverenigingen.
- Zet samen met Natuurpunt en de lokale erfgoedverenigingen een sensibiliserings- en/of beschermingsactie op voor natuurlijk erfgoed in jouw gemeente en voorzie daarvoor de nodige middelen.
- Werk aan het behoud van het open landschap in de Markvallei en streef naar enkel grondgebonden landbouw in de valleien.
- Inventariseer, behoud, bescherm en herstel trage wegen.

Natuurpunt versterkt de samenleving

Natuurpunt is een ledenvereniging met 107 000 leden-gezinnen en meer dan 5000 actieve vrijwilligers. Het is de grootste natuurvereniging van Vlaanderen en verbindt mensen op basis van een gedeelde zorg voor natuur. Middenveldorganisaties zoals Natuurpunt versterken de samenleving. Natuurpunt Markvallei, de plaatselijke afdeling in de gemeentes Rijkevorsel Hoogstraten en Baarle-Hertog, verenigt zo bijna 1 000 gezinnen en brengt mensen in beweging voor natuur en landschap en voor een gezondere samenleving.

Door o.a. onze educatieve werking bieden we emancipatiekansen aan alle inwoners van onze gemeente. Daarnaast informeert Natuurpunt haar leden en vrijwilligers over het natuurbeleid zodat zij als burger een constructieve bijdrage kunnen leveren aan het gemeentelijk beleid. Kortom, Natuurpunt is een waardevolle partner om het natuurbeleid in onze gemeente vorm te geven en uit te voeren.

Wij vragen:

- Geef natuurverenigingen een volwaardige stem in het lokale beleid via een evenwichtig samengestelde milieu-, GECORO- en landbouwraad.
- Ondersteun natuurverenigingen financieel en/of logistiek om haar educatieve doelen te realiseren.
- Stimuleer de gemeentelijke diensten om met de natuurverenigingen samen te werken. Beschouw natuurverenigingen daarbij als volwaardige en gelijkwaardige partners.
- Betrek natuurverenigingen bij de uitvoering van het gemeentelijk natuurbeleid, zowel inhoudelijk als uitvoerend. Gebruik de expertise van de vrijwilligers en doe beroep op de kracht van Natuurpunt om het maatschappelijk draagvlak voor natuurbescherming te vergroten.

Natuur is broodnodig

Op de eerste plaats zijn natuurgebieden veilige havens voor verschillende dier- en plantensoorten en versterken zo de biodiversiteit in onze gemeente. Het aankopen en inrichten van natuurgebieden is en blijft daarom een belangrijk aspect van het natuurbeleid.

Daarnaast heeft een natuurlijke en groene gemeente een rechtstreeks positief effect op het welzijn en de gezondheid van burgers. Door de vergrijzing, onze drukke levensstijl en het vele fijnstof in de lucht neemt het belang van groen voor ons welzijn alleen maar toe. Natuur op wandelafstand zou een basisrecht moeten zijn voor iedere inwoner van onze gemeente.

Natuurpunt Markvallei streeft ernaar om zijn natuurgebieden maximaal open te stellen rekening houdend met de draagkracht van het gebied. Doordat we het beheer en aanleg in onze natuurgebieden uitvoeren met een groot aantal gemotiveerde vrijwilligers, is dit vele malen goedkoper dan wanneer dit moet uitgevoerd worden door de overheid of een professionele organisatie. Voor de kostprijs van 1 brood per inwoner per jaar kunnen we natuur aankopen en beheren die toegankelijk is voor iedereen.

Wij vragen:

- Voor de gemeente **Hoogstraten**: Pas het gemeentelijk reglement voor de subsidiëring van aankoop van natuurgebieden correct toe en voorzie een passend jaarlijks budget.
- Voor de gemeentes **Rijkevorsel** en **Baarle-Hertog**: Voorzie een jaarlijkse subsidiëring voor de aankoop en beheer van natuurgebieden binnen een gemeentelijk reglement met een passend jaarlijks budget.